

Gaza. Vrede of pauze?

9 oktober 2025, twee jaar na de aanval van Hamas en het begin van de nieuwe oorlog van Israël tegen Gaza. Vannacht kwam een akkoord tot stand. De gijzelaars zullen worden vrijgelaten en de bombardementen zullen stoppen. Verblijdend nieuws voor beide kanten, voor de gijzelaars, voor zover nog in leven, en voor de bevolking van Gaza, eveneens voor zover ontsnapt aan de dood.

Alleen al dat laatste betekent dat er net zoveel reden is voor droefenis als voor blijdschap. Er zijn te veel mensen omgekomen. Er is te veel onzekerheid over de toekomst.

Is er reden voor optimisme en hoop? Ja, zeker!

Is er reden voor euforie? Neen, geenszins!

Kunnen we gewoon verder, alleen kijken of de afspraken worden nagekomen, voor het overige alles vergeven en vergeten, en politiek bedrijven alsof er niet iets grondig is veranderd in de wereld? Volstrekt niet!

Vandaag, 9 oktober 2025, nu een akkoord op tafel is gelegd dat een eind moet maken aan het geweld dat twee jaar geleden is losgebarsten, is het een dag om terug te kijken en vooruit te kijken. Om niet alleen te herdenken, maar ook om op te roepen tot rekenschap en verantwoording. Om een begin te maken met herstel en compensatie voor het leed dat de slachtoffers is aangedaan. Om te verordonneren dat nu eindelijk recht moet worden verschaft, rechten moeten worden erkend en schendingen bestraft. Niet besmuikt, maar luid en

duidelijk. Geen voetnoot in de tekst van een akkoord, maar in de hoofdtekst zelf, in kapitalen.

Sit-in

Vandaag zijn we deze sit-in begonnen in stilte, net als iedere donderdag, nu bijna twee jaar lang. We zaten en stonden stil bij de slachtoffers van de gruwelijke aanval van Hamas. Een verzetsbeweging als Hamas mag zich met geweld verzetten tegen de gewelddadige bezetter van haar gebied, maar de moord op ongewapende burgers is ook voor een bevrijdingsbeweging een oorlogsmisdaad.

We stonden stil bij de slachtoffers van de meedogenloze Israëliëse wraakoefening. Het was een collectieve bestraffing die alle burgers trof, mannen, vrouwen, ouden van dagen en kinderen. Volgens de officiële cijfers vielen er 67.000 doden. Volgens het gezaghebbende Britse medische tijdschrift de Lancet waren het er veel meer, misschien zelfs 200.000 doden, slachtoffers van hongersnood en ontbering niet meegerekend.

De sit-ins werden in het begin bijgewoond door enkele tientallen personen, ambtenaren en anderen. Later werden het honderden. Een enkele keer kwamen zelfs duizend mensen naar het plein voor het ministerie van Buitenlandse Zaken om solidariteit te tonen met de slachtoffers en te protesteren tegen het geweld. We herdenken de slachtoffers in stilte. En daarna klinkt ieder keer weer applaus, minutenlang. Het is een luid protest tegen al diegenen die verantwoordelijk en medeplichtig zijn. Verantwoordelijk, zoals het regime van Netanyahu, en medeplichtig, zoals tal van Westerse regeringen, in Washington, Brussel en Den Haag.

Inderdaad: ook Den Haag. De regering beperkte zich tot toekijken. Zij keek weg. Ze steunde de wraakoefening met het argument dat Israël het recht heeft zich te verdedigen. Het recht van de bezetter zich te verdedigen tegen degenen die zich verzetten? Dar recht bestaat niet. Integendeel, op grond van internationaal recht heeft een bezettende macht de plicht te zorgen voor de bevolking in bezet gebied. Een onvoorwaardelijk recht op zelfverdediging, zoals Rutte telkenmale verklaarde? Is er dan geen rode lijn? Nee, aldus Schoof, en deze week, toen het geweld nog verder was geëscaleerd, werd dat door Van Weel onderstreept: “Rode lijnen hebben voor mij als buitenlandminister geen zin”. Carte blanche dus, ook voor scherpschutters om mensen dood te schieten die naar als veilig aangemerkte voedsel uitdeelpunten zijn gelokt. Carte blanche, zelfs voor het ombrengen van onderhandelaars van de tegenpartij, midden in de onderhandelingen. Geen witte vlag, geen rode lijn, geen grens.

Dat alles en nog veel meer maakte Nederland medeplichtig aan het niet voorkomen van genocide. Het Israëlische regime werd gesteund binnen de fora van de Verenigde Naties en de Europese Unie. Den Haag trok de handen af van de UNRWA, de enige hulporganisatie die voldoende capaciteit, deskundigheid, personeel en middelen bezit om de bevolking in Gaza te bereiken. Die werd door Israël het werken verboden en Nederland vond dat terecht. De regering ging zelfs door met het leveren van materieel aan Israël dat dor het leger tegen de burgerbevolking kon worden ingezet.

‘Nederland loopt binnen de Europese Unie voorop’, zei minister Veldkamp, de voorganger van Van Weel. Niets daarvan, zo bleek. Nederland liep niet voorop. Nederland liep

niet, de regering niet, de mensen wel. Zij maakten lange ‘Trek de Rode Lijn’ marsen door Den Haag en Amsterdam. De eerste keer liepen 100.000 mensen mee, de tweede keer 150.000 en afgelopen zondag in Amsterdam 250.000. De regering maakte pas op de plaats, wachtte af, hield de boot af, ook na lang soebatten van ngo’s om gewonde en ernstig zieke kinderen uit Gaza, die nergens in de regio konden worden geholpen, in Nederlandse ziekenhuizen op te vangen. Er werden smoesjes gebruikt om ze niet toe te laten: dat kon toch beter in de regio? Maar de WHO en alle NGO’s en deskundigen die de situatie ter plekke goed kennen, stelden vast dat er daar geen plek meer over was. Was het ondeskundigheid van Nederlandse ministers en parlementariërs die hen er toe bracht zich tegen de komst van Palestijnse kinderen te blijven verzetten? Was het vrees voor Wilders, die angstbeelden oproept over ‘omvolking’ van de Nederlandse samenleving? Er zat een racistische ondertoon in de argumenten die Schoof in de Kamer hanteerde om de boot af te houden. Totdat een jaar later de regering plotseling besloot drie kinderen te zullen toelaten. Een armetierige toezegging. We liepen niet voorop maar sloten achteraan in de rij.

“Ik heb begrip voor uw zorgen”, verklaarde Schoof naar aanleiding van de massale mars in Amsterdam. Neen, mijnheer Schoof, “U begrijpt er niets van! We zijn niet bezorgd. We zijn woedend! Woedend over het onrecht, woedend over het weggijken en vergoelijken. Woedend dat u Nederland medeplichtig laat zijn. Maar dat is niet in onze naam”.

Veldkamp had gezegd dat Nederland zelf niet veel kon doen. We waren nu eenmaal afhankelijk van andere landen. Dat is slechts gedeeltelijk waar. De regering heeft tal van mogelijkheden om, los van andere landen, stappen te zetten om te laten zien dat alles wordt gedaan om genocide te voorkomen. In de toespraak die ik een jaar geleden hield op de sit-in noemde ik 21 stappen: stem niet langer tegen VN-resoluties die oproepen tot vrede in Gaza; bevries handelsakkoorden met Israël; erken de staat Palestina, en nog 18 andere punten. Toen ik ze teruglas constateerde ik: er is geen stap gezet.

Plan Trump

Nu ligt er het plan Trump. Ook 21 punten. Een stap vooruit: de belofte dat de gijzelaars vrijkomen, dat de bombardementen worden gestopt en de hulpverlening hervat. Maar zelfs wanneer die toezeggingen in de eerste fase worden gerealiseerd is het geen plan dat vrede brengt, hoogstens een staakt het vuren. Het plan is opgesteld tussen de Verenigde Staten en Israël, samen met enkele Arabische landen, niet met de andere partij: de Palestijnen. Het is “over u, maar zonder u”. Netanyahu dreigde: als u er niet mee akkoord gaat, “we will finish the job”. Trump bevestigde: in dat geval “all hell breaks loose”. Het is geen vredesplan, maar een capitulatie dictaat.

Misschien konden beloften voor de eerste fase alleen worden afgedwongen met een van buitenaf opgelegd dictaat. Maar het plan biedt geen uitzicht op duurzame vrede en oplossing van het conflict. Wat er in staat is vaag en voor meerdere uitleg vatbaar. De uitleg van Netanyahu zal prevaleren. Wat er niet in staat zegt alles:

- Er staat niets in over internationaal recht, over naleving van de uitspraken van het Internationaal Gerechtshof en het Strafhof. Niets over de rol van de Verenigde Naties in de komende fase.
- Er staat niets in over Palestijnse zelfbeschikking en zelfbestuur.
- Niets over een definitief vertrek van Israël uit Gaza, alleen iets over een beperkte terugtrekking uit een klein deel van het gebied. Verdere terugtrekking is verbonden aan de voorwaarde dat Gaza vrij is van iedere mogelijke terreurdaad. Of aan die voorwaarde is voldaan is voorbehouden aan Israël alleen. Israël kan zich daarop beroepen en eenzijdig beslissen de bombardementen te hervatten zonder dat dit geldt als een schending van de wapenstilstand.
- Er staat niets in over de Israëlische annexaties op de Westbank, de nederzettingen die almaar worden uitgebreid, het geweld van de kolonisten tegen de Palestijnse bevolking, met steun van het leger.
- Er staat ook niets in over de wording en erkenning van Palestina als een zelfstandige staat. Integendeel, direct nadat het plan was bekend gemaakt antwoordde Netanyahu op vragen over erkenning van de staat Palestina: “Absolutely not; under no circumstances”.
- Geen woord over berechting van genocide. Integendeel, het plan ademt de geest van straffeloosheid, legitimering van misdaden, een volmacht tot amnestie.
- In de plaats van dat alles wordt de Palestijnen in Gaza een nieuwe kolonisatie in het vooruitzicht gesteld: van buitenaf opgelegd beheer en bestuur door een private commerciële onderneming, een soort Verenigde Oost-

Indische Compagnie, geleid door managers die geen verantwoording afleggen aan de Palestijnse bevolking van Gaza zelf, maar aan Big-Finance en Big-Tech uit de omgeving van Trump en Blair.

Dat is geen vredesplan, maar een voornemen te pauzeren. Alles wat er niet in staat kan leiden tot hernieuwd geweld.

Waar zijn we de afgelopen jaren getuige van geweest?

Wat heeft zich deze jaren afgespeeld, politiek, militair en humanitair?

Wat in politiek opzicht mocht gelden als een bevrijdingsoorlog voor Gaza was voor Israël veel meer. Het ging Israël om bevestiging en uitbreiding van haar hegemonie over een groot gebied buiten de grenzen die in de jaren veertig door de Verenigde Naties waren getrokken, toen de staat werd opgericht en internationaal erkend. Het begon met de Nakba, de verdrijving van Palestijnen, ‘non-Jews’ in de terminologie van de documenten uit de begintijd van het Zionisme. Zoals Theodor Herzl, grondlegger van de Zionistische beweging, schreef: de Palestijnen moeten weggedreven worden ‘discretely and circumspectly’. Herzl zag Israël als een ‘bruggenhoofd tussen Europa en Azië, een bolwerk van beschaving tegen de barbarij’. Maar de verdrijving van de bevolking uit haar woon- en leefgebied geschiedt discreet noch voorzichtig. Ze vindt plaats voor het oog van de wereld. Hoe meer die wereld wegkeek, hoe wreder en meedogenlozer ging men te werk. Niet alleen in bezet en omsingeld Gaza; ook op de Westbank, niet minder bezet gebied, niet minder omsingeld en bovendien in stukken gescheurd.

Die machtspolitiek van Israël - economisch, technologisch en militair het sterkste land in de regio - strekt zich uit buiten de eigen grenzen. Militaire operaties in Libanon (bombardementen, gerichte moordaanslagen, inzet van grondtroepen, bezetting van gebied en meerdere bestandsschendingen), Syrië, Yemen, Iran en Qatar (bombardementen en gerichte moordaanslagen) tonen Israëlische agressie en intimidatie van nabije en verder weggelegen buurlanden.

In deze militaire operaties werden grenzen verschoven. Gaza werd een proefterrein voor een oorlog waarin Artificial Intelligence een prominente rol ging spelen. Ongewapende burgers werden speelbal van evacuatie orders, soms met een tijdsbestek van slechts enkele minuten, heen en weer langs de openbare weg, zonder beschutting en onderweg doelwit van geschutvuur. Ze werden proefkonijnen van sophisticated wapens, die hun doelen autonoom konden kiezen aan de hand van algoritmes. Die algoritmes bepalen personen op wie geschoten wordt, locaties en tijdstippen. Ze identificeren categorieën personen als rechtmatig doelwit die bij voorrang moeten worden omgebracht: strijders, aanhangers van Hamas, familieleden, artsen, medische verzorgers, ambulancepersoneel, hulpverleners en journalisten. Zij bepalen hoeveel mensen daaromheen als collateral damage mogen gelden. Afhankelijk van het doelwit loopt dat aantal op tot honderd staat tot een. Tegenstanders werden gedood, samen met omstanders en kinderen, door smartphones van grote afstand te laten ontploffen. Uithongering werd ingezet als oorlogswapen. Openlijk werd bedreigd kernwapens te gebruiken.

Grenzen werden opgezocht, verschoven en overschreden, telkens verder. Het werd door Europa gedoogd en door de Verenigde Staten gesteund. Luister naar kanselier Merz over de aanval van Israël op Iran: 'Israël verdient onze dank. Zij knappen het vuile werk - die Drehsarbeit - voor ons op'. Luister naar Trump in de Knesset: 'We make the best weapons in the world and we've given a lot to Israel, frankly. And you obviously used them very well'.

Het resultaat van wat zich politiek en militair heeft afgespeeld is genocide. Sommigen ontkennen dat. Anderen zeggen dat pas over een aantal jaren, na grondig juridisch onderzoek, kan worden vastgesteld of de massamoord in Gaza al dan niet genocide mag heten. Maar genocidale intenties, uitdrukkelijk en herhaaldelijk uitgesproken door Israëlische politici, samen met genocidaal geweld, dat is genocide. Het was gisteren al duidelijk en vandaag nog steeds.

In de Global South is men van dit alles maar al te zeer bewust. In de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties werd het telkenmale betoogd: 'Dit is genocide. Als het Westen toekijkt, gedooft, wegkijkt of zelfs steun verleent, dan is dat meten met twee maten'. In het Zuiden van de wereld wordt Israël beschouwd, zoals Theodor Herzl voorzag, als Europees bruggenhoofd, als een zelfverklaard 'bolwerk van beschaving tegen barbarij': westerse beschaving tegenover Afrikaans/Arabisch/Aziatische barbarij.

De kloof tussen Palestina en Israël is na Gaza groter geworden dan hij al was. Het wederzijdse onbegrip, de haat en wraakgevoelens ten opzichte van elkaar zijn groter dan tevoren. De generaties van vandaag en morgen staan verder

van elkaar af dan die van gisteren. Er hoeft maar weinig te gebeuren of wederzijds geweld breekt los, opnieuw.

Door dit alles is de ook kloof tussen het Westen en het globale Zuiden van de wereld groter geworden. Ook daarvan zijn we de afgelopen paar jaar getuige geweest. De tegenstellingen tussen het Westen en de rest van de wereld zijn politiek, economisch, sociaal, etnisch, cultureel en religieus. Het was na de eeuwwisseling al moeilijker geworden de kloof te overbruggen, maar na Gaza is dat schier onmogelijk. Dat zal het Westen zichzelf moeten verwijten.

Oproep

Terug naar de sit-in. Wat zich heeft afgespeeld is niet eenvoudig terug te draaien. Maar we kunnen vanuit Nederland wel een paar kleine stappen zetten, haaks op wat tot nu toe is gedaan. Lees nog eens de lijst met mogelijke stappen door die ik opsomde in mijn toespraak van een jaar geleden. Stuk voor stuk zijn het mogelijkheden om te laten zien dat Nederland niet langer weggijkt, laat staan goedpraat wat onrechtvaardig is, of inhumaan.

Ik voeg er een zevental oproepen aan toe.

Ten eerste: een oproep aan ambtenaren en deskundigen om de gezamenlijke informatie waarover zij beschikken en hun gezamenlijke inzichten en expertise te kapitaliseren. Gebruik uw kennis

- van de regio: Israël, Palestina en de landen daaromheen; hun geschiedenis, politieke structuur, cultuur en economie.

- van de mensen die er wonen en samenleven.
- van de inhoud van rechtsverdragen en de verplichtingen die daaruit voortvloeien.
- van de voorwaarden waaraan voldaan moet worden om van een echt vredesplan te spreken.
- van ontwikkelingsprocessen en ontwikkelingsbeleid.

Wend die informatie, kennis en inzichten aan in uw adviezen aan de politieke leiding van het departement waar u werkt, niet alleen het ministerie van Buitenlandse Zaken en Ontwikkelingssamenwerking, maar ook Justitie, Defensie en Algemene Zaken. Bombardeer ze met uw kennis. Doe dat om hen te behoeden voor naïef optimisme over wat nu ter tafel ligt en om blindheid voor onrecht en onheil te voorkomen. Schoof, Van Weel en Brekelmans, ze moeten beter weten. Bombardeer ze met uw kennis en adviezen. Dat is uw taak.

Ten tweede: een oproep aan politici om zodra Netanyahu terugkomt op zijn handtekening onder het akkoord en uitvluchten zoekt om door te gaan met het bombarderen en doden van Palestijnen, zet dan een radicale stap: totale economische, financiële, politieke, militaire, academische boycot van de staat Israël. In dat geval: geen handel, geen investeringen, geen samenwerking op het terrein van onderzoek en technologie, geen bezoeken van ministers en andere politieke leiders.

Ten derde: een oproep aan Van Weel. Stop met het door u aangekondigde voornemen om de leiding te nemen bij de wederopbouw van Gaza. Toen u gevraagd werd enkele kinderen op te vangen in ziekenhuizen in ons land, stond u achteraan in de rij. Maar u was er als de kippen bij om voorop te lopen in de rij van landen die denken dat er in Gaza iets te

verdienen valt. Stop daarmee. Herstel en wederopbouw moeten in eerste instantie betaald worden door degenen die het overgrote deel van de gebouwen, de woningen en de fysieke infrastructuur van Gaza hebben verwoest. Israël zal bij de wederopbouw van Gaza voorop moeten lopen. Houd Netanyahu aan die plicht. In plaats daarvan: geef absolute prioriteit aan humanitaire hulp en voorziening van basisbehoeften: drinkwatervoorziening, onderwijs aan kinderen die er twee jaar lang van verstoken bleven, het weer op gang komen van medische voorzieningen in ziekenhuizen en gezondheidscentra. Help dakloze families aan een simpel dak boven het hoofd. Doe dit alles samen met de Palestijnen zelf. Het is hun land en het zijn hun behoeften, niet die van Blair en zijn vastgoed compagnie. Blijf daarbij weg!

Ten vierde: een oproep aan de regering. Steun het Internationale Strafhof. Het is een parel in de internationale rechtsorde. Houd het overeind. Bescherm het tegen de aanvallen vanuit de Verenigde Staten die erop gericht zijn een eind aan te maken aan het werk van het Strafhof. Bescherm en steun de instellingen waarmee het Strafhof een relatie heeft: rechters, advocaten, banken. Als we het in Nederland en Europa laten afweten, krijgen straffeloosheid en immuniteit vrij spel en gaan oorlogsmisdadigers en genocideplegers vrij uit.

Ten vijfde: alle ogen op de Westbank. Laten alle landen die verder onheil willen voorkomen ervoor zorgen dat Israël zich houdt aan de uitspraken van het Internationale Gerechtshof: niet alleen zijn vele daden van Israël op de Westbank strijdig met internationaal recht, al haar aanwezigheid daar is illegaal. Voorkom dat Israël verder optrekt, nog meer land rooft en

annexeert, nog meer nederzettingen bouwt, nog meer Palestijnse huizen verwoest, nog meer Palestijnen buitenrechtelijk gevangenzet en zonder enige vorm van proces jarenlang gevangenhoudt. Terugtrekking uit de Westbank, dat is het devies.

Ten zesde: een oproep aan iedereen in Nederland die over enkele weken naar de stembus gaat om een nieuw parlement te kiezen. Stem niet op basis van mooie verkiezingsprogramma's met plannen en beloften voor de komende vier jaar. Reken politieke partijen af op wat zij de afgelopen vier jaar hebben gedaan. Neem daarbij vooral hun stellingname met betrekking tot de genocide in Gaza als maatstaf. Kies op partijen en politici die niet wegkeken, maar zich bekommerden om het lot van alle slachtoffers.

Ten zevende: een oproep aan u allen. Blijf komen, ook volgende week donderdag en alle keren daarna, zolang het nog geen vrede is. Houd vol, spreek u uit, laat u horen. Het heeft zin. Vrede moge nog ver weg zijn, maar samen met gelijkgezinden is het mogelijk het tij te keren.

Jan Pronk

Den Haag, 9 oktober 2025

Toespraak (verkort uitgesproken) tijdens de sit-in op het plein voor de deur van het ministerie van Buitenlandse Zaken, Rijnstraat 8, Den Haag.